

УДК 330.22.12

*С.В. Красножон,
канд. екон. наук
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ІНВЕСТИВАННЯ

В статті досліджено концепції формування теорій інвестування протягом століття, виділено основні критерії та проблеми розвитку інвестування. Визначено особливості сучасних теорій інвестування та досліджено підходи, на яких вони ґрунтуються.

Ключові слова: інвестування, заощадження, фінансові інструменти, інвестиційний портфель, спільне інвестування, фінансовий ринок.

Протягом XVII—XIX ст.ст. наука в цілому сформулювала основні засади теорії інвестицій, що передбачали саморегулювання інвестиційної діяльності як в межах національного господарства, так і у глобальному просторі. Необхідною умовою зростання інвестицій вважалося зростання доходів, особливо тих, які трансформуються в заощадження та нові інвестиції.

Нові підходи щодо подолання у 30-тих роках XX ст. кризи, яка характеризувалася різким скороченням виробництва та зростанням безробіття, знайшли своє відображення у роботі англійського економіста Дж. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, проценту і грошей» [1]. У цілому інвестиційна теорія Кейнса є протекціоністською, оскільки пропагує захист національної економіки від іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції, на думку Кейнса, можуть лише дестабілізувати механізм саморегулювання процесу економічного зростання, а також стати додатковим фактором ліквідності, і отже, зменшити інвестиційний попит на національний капітал.

З часом, в економічних системах розвинутих країн світу набирали силу так звані монополії, або транснаціональні корпорації. Вперше роль монополій як рушійної сили суспільного прогресу комплексно розглянув Шумпетер, створивши теорію ефективної конкуренції. Особливість його підходу полягає у підвищеній увазі інноваційної діяльності, яка є функцією виробництва. Ефективна конкуренція стимулюється прагненням підприємця до отримання надприбутку за рахунок монопольних переваг, а головним агентом такої конкуренції є підприємець-новатор.

Однак, практика макроекономічного управління висунула на порядок денний нові вимоги. У 60-х рр. XX ст. надмірний податковий тиск, який створився з метою якнайбільшої концентрації фінансових ресурсів з боку держави, та розгалужена система податкових пільг позбавляла приватно-підприємницький сектор економіки стимулів до виробництва, сприяла зростанню бюрократії та тіньової економіки, провокувала ухилення від оподаткування. Інфляція стала безпосередньою причиною падіння ефективності кейнсіанського макроекономічного регулювання. Було зроблено висновки, що доцільне не стимулювання попиту, а його обмеження, не збільшення державних витрат, а їх зменшення. Основою таких рекомендацій стали теоретичні концепції чиказької школи економістів на чолі з М. Фрідманом. на думку вчених, високі податки є джерелом інфляції, чим підривають стимули до виробництва та зменшують інвестування. Зроблено припущення, що податки необхідно скорочувати з метою збільшення доходів та заощаджень, поступово зменшуючи рівень процентної ставки [2].

Органічне поєднання рекомендацій прибічників активного державного втручання в економіку так і їх опонентів отримало в економічній науці назву «неокейн-

© С.В. Красножон, 2012

сіанства» (представниками цієї школи є Дж. Хікс, П. Самуельсон, Ф. Модільяні та ін.) [2]. Головною ідеєю теорії є положення про економічний цикл, який зводиться до звичайних коливань ділової кон'юктури, а основним чинником, що впливає на кон'юктуру є динаміка інвестицій. Отже, інвестиції впливають і на рівень ділової активності, і на циклічність розвитку, а відтак, — і на добробут країни.

Помітний внесок у розвиток теорії інвестицій зробили англійський економіст Р. Харрод та американський економіст О. Домар. Рівняння Харрода показує, що темп економічного зростання є прямопропорційним коефіцієнту заощаджень та оберненопропорційним коефіцієнту капіталомісткості. За висновком Домара, інвестиції несуть подвійний ефект — «дохідний» і «виробничий». Відповідно його теорії, існує рівноважний темп приросту реального доходу в економіці, при цьому повністю використовуються виробничі потужності. Темпи приросту пропорційні нормі заощаджень та граничній продуктивності капіталу. Інвестиції та дохід зростають з однаковою постійною швидкістю.

Економічна наука ХХ ст. характеризується поширенням інституціоналізму — його представники в основу дослідження беруть не лише економічну проблему, а й пов'язують її з політичними, соціальними, правовими та іншими суспільними процесами. Основи цього наукового напрямку були закладені американським економістом та соціологом Т. Вебленом, який вважав, що створення передумов для формування інституціонально-технологічного суспільства має відбуватися під впливом активного державного регулювання. Цей напрям був розвинутий А. Шпітгофом, на думку якого імпульсом до кумулятивного інвестування є формування галузей, які забезпечують отримання надвисоких прибутків.

Д. Гелбрейт зробив внесок у розвиток теорії «індустріального суспільства». На думку вченого, корпоратизація економіки (як наслідок науково-технічної революції) змінює природу економічних інституцій і роль держави. Саме держава має забезпечити «безкризовість» корпоративної діяльності, створювати умови для міжнародної діяльності національного капіталу [4].

Однією з найвідоміших сучасних моделей конкурентоспроможності національної економіки, що розроблена на основі ідей теорії інституціоналізму, є модель М. Портера. Відповідно до моделі — конкурентні переваги тієї чи іншої країни визначаються міжнародною результативністю діяльності національних корпорацій. На думку Портера, найважливішим фактором виробництва є ті корпорації, які потребують постійного та систематичного інвестування, сприяючи кумулятивній активізації загальної економічної діяльності [5].

І кейнсіанська, і неокейнсіанська, і інституціональна теорії руху інвестицій базуються в основному на макроекономічному аналізі. Їхній недолік — залишення поза увагою мотивів поведінки індивідуальних інвесторів. Цей недолік намагалася усунути неокласична школа. Характерною ознакою цієї теорії є синтез положень різних теорій. Базисом неокласичного аналізу є ідея про ефективність вільного міжнародного руху капіталу, товарів, робочої сили.

Наприкінці ХХ ст. спостерігався розвиток транснаціональних процесів, який зумовив появу теоретичних концепцій про міжнародну інвестиційну поведінку корпорацій. Вихідною є теза про те, що інтенсивність притоку інвестицій залежить від того, як темпи зростання доходів країни від зарубіжних інвестицій співвідносяться з темпами зростання інвестицій вітчизняних корпорацій, і на їхній базі — з темпами зростання ВВП.

Висновки. Сучасні концепції інвестиційної діяльності корпорацій можливо об'єднати за такими принципами: теорія технологічного розвитку, теорія портфельних інвестицій, теорія життєвого циклу тощо.

Узагальнюючи наведені результати, можна зробити висновок, що сучасні теорії інвестицій досить різноманітні, через що виникає проблема їхнього викорис-

тання з урахуванням сучасних умов. У подальшому економічна наука має дослідити економічний розвиток, який пов'язаний зі стрімкою глобалізацією та інтернаціоналізацією відносин, а відтак — і взаємозалежністю економік різних країн світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. — М., 1999 г.
2. Фридмен М. Количественная теория денег.— М.: Дело, 1996 г.
3. Дзарасов С. Посткейнсианство и инновационная модель развития // Экономист. — 2008 — № 3 — С. 54—64.
4. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество. — М.: АСТ., 2004 г.
5. Porter M. (1996) «What is Strategy», Harvard Business Review, Nov/Dec 1996.

С. Красножон

Современные теории инвестирования

В статье сделано исследование концепций формирования различных теорий инвестирования, выделены основные критерии и проблемы развития инвестирования. Определены особенности современных теорий инвестирования и исследованы подходы, на которых они базируются.

Ключевые слова: инвестирование, сбережения, финансовые инструменты, совместное инвестирование, финансовый рынок.

S. Krasnozhon

Modern theory of investment

Research of conceptions of forming of different theories of investing is done in the article, basic criteria and problems of development of the investing are distinguished. Modern investment theories are studied as well as the approaches they are based on.

Key words: investment, accumulations, financial instruments, joint investment, financial market.

e-mail: jimp@ukr.net

Надійшла до редколегії 16.04.2012 р.